

ДЕЙВИД МОРЕЛ ТАЙНСТВЕНИЯТ СМЯХ

Превод от английски: Иван Атанасов, 2001

chitanka.info

Последният ми разказ, чийто сюжет се върти около къща — „Тайнственият смях“, — беше публикуван в една и съща година с „Черна вечер“: 1981. От курсовете по съвременна поезия в университета в главата ми се е запечатала една поема на Т. С. Елиът^[1] — „Четири квартета“, — и по-точно първата ѝ част — „Изгорелият Нортън“, заради зловещото ѝ призрачно звучене и чувството за пропадане през и извън времето, което създава у читателя. Когато дойдохме със семейството ми да живеем в Айова, се нанесохме в малка симпатична фермерска къща. След време се преместихме в по-голяма къща в друг квартал, но продължихме да ходим с колата на гости на бившите ни съседи, като по пътя често спирахме пред стария ни дом, за да се насладим на приятните спомени от шестте години, прекарани там. Тази къща беше символ на отминалата ни младост. Свързвахме я с вълнението и трудностите, които преживяхме при първите ни самостоятелни крачки в живота. Започнах да се питам дали е възможно човек да обича дома си толкова силно, че да се слее с него по някакъв мистичен начин и двамата да станат едно цяло. В този разказ съм описал старата ми къща, за която все още си спомням с нежност.

* * *

В една поема на Елиът, май се казваше „Изгорелият Нортън“, се споменава за призрачна музика и за листа, от които се разнася смехът на невидими деца. Аз чух тази музика и почти видях децата, но те не се криеха в листата на дървета, а в къщата, която някога бе мой дом. Това се случи толкова отдавна, че сега виждам в мислите си младежа, който бях, като друг човек и си спомням как „той“ се обърна към жена си, която се приближаваше с озадачено изражение.

— В къщата, която продадохме, става нещо странно — съобщи ми тя. — Съседите казват, че понякога отвътре се чува детски смях.

Той също се изненада от новината, понеже собственооръчно бе заключил къщата, когато се изнасяха от нея.

— Отивам да проверя тази работа. — Жена му имаше ключ, в случай че възникне нещо непредвидено преди новите собственици да са се нанесли, пък и бе привързана към стария дом, в който бяха

преминали първите години от брака им, и явно смяташе да го посети за последно. Той не можеше да я придружи, защото бе зает с монтирането на етажерките за книги. Каза ѝ, че ще очаква с нетърпение да се върне и да му разкаже за тайнствения смях, който несъмнено бил измислица. Тя излезе и той никога повече не я видя.

Когато жена му замина, беше сутрин. После дойде време за обяд, но той го отложи, докато тя се прибере. В крайна сметка обядва сам. Реши, че съпругата му се бави, защото се е отбила да навести някои от старите им съседи и не се разтревожи от отсъствието ѝ, още повече, че имаха щастлив брак и не се страхуваше от изневери. Свечери се, а нея още я нямаше. Сега вече започна да се тревожи. Щом сготви и нахрани децата, се обади на бившите им съседи. Предположението му се оказа вярно. След като проверила къщата, в която, разбира се, нямало никой, жена му се отбила при едно приятелско семейство. Тръгнала си по обяд, като казала, че възнамерява да посети за последно стария им дом. Оттогава не я били виждали. Но, един момент, да, колата ѝ все още била паркирана отпред на алеята, така че сигурно била отишла на гости на други съседи. Той проведе още няколко разговора, разбра, че никой друг не е виждал жена му и се разтревожи още повече. Допусна, че колата може да се е повредила и тя да е тръгнала да се прибира пеш. Но в такъв случай щеше да му се обади, за да го предупреди, че ще закъснее. Мъжът повика бавачка, която да наглежда децата, качи се в своята кола и подкара към бившата им къща.

Мястото почти не се беше променило. Е, тревата беше станала малко по-висока, живият плет се нуждаеше от подрязване, а прозорците бяха прашасали, но иначе всичко изглеждаше същото, каквото го помнеше. Докато стоеше на тротоара и съзерцаваше къщата, изпита копнеж, примесен с тъга, по своята младост, по времето, когато току-що се бяха оженили. Но не се заблуждавайте. Мястото трудно можеше да мине за впечатляващо. Приятно — да, но нищо повече. Най-обикновена едноетажна фермерска къща с китно кленово дърво отдясно, недорасла слива отляво и веранда по средата. Дом, който амбициозните и пестеливите биха нарекли „подслон за хора с нисък доход“. Оттогава се бяха променили много неща. Сега разполагаха с повече пари, но и животът им бе станал по-сложен.

Приближи се до къщата. Естествено вратата беше заключена. Съвсем в нейния стил. Тя беше толкова привързана към тази

постройка, че за нищо на света не би я оставила незащитена срещу крадци. Той, разбира се, също имаше ключ. Превъртя го в бравата и влезе. Ехото от стъпките му отекна в стените и пода на антрето. Скриновете, които бяха измайсторили, и дъбовите подове, които бяха лакирали, извикаха в него поредица от картини — спомени от началото на брака им.

Спря се и се послуша.

— Скъпа?

Отговор не дойде, но той и не очакваше. Пресече всекидневната и влезе в кухнята, като се оглеждаше за някаква следа, която да подсказва, че жена му е била тук. Не откри такава и продължи към мазето. Може би бе паднала по стълбите. Пое си дъх и отвори вратата. Не се чуваше никакъв шум, но въпреки това той слезе долу, защото бе длъжен да провери навсякъде. Погледна зад печката, пералнята и сушилния апарат, които бяха продали заедно с къщата. Надникна под стълбите. После се качи обратно горе и претърси двете тоалетни, двете спални и малката баня. Нищо. Беше объркан, не знаеше какво да прави. Реши да напусне къщата и тръгна към входната врата, но се сети за тавана. Необяснимо защо го полазиха тръпки.

Поклати глава. Нямаше причини жена му да се качва там. Въпреки това трябваше да погледне горе, иначе после щяха да го гризат съмнения. Обърна гръб на вратата и отиде в дъното на коридора. Протегна ръка към капака над главата си и отначало едва докосна металната халка, после я дръпна и капакът се отвори, а сгъваемата стълба се спусна до пода. За момент остана неподвижен. Отгоре се чуваше нещо, което би могло да бъде гукането на гълъби; звуците бяха тихи и приглушени и приличаха на хихикане дотолкова, че да бъдат взети от някой съсед за детски смях.

Изведнъж настъпи тишина. Сигурно птиците, озовали се необяснимо как на тавана, бяха чули отварянето на капака. Реши, че жена му се е качила да провери какъв е този шум и с нея се е случила някаква злополука. По-късно се сети, че в такъв случай стълбата щеше да бъде спусната, но сега съзнанието му бе завладяно от мисълта, че трябва да се покатери горе, и то колкото се може по-бързо. Направи го и откри, че таванът бе празен. Нито помен от жена му, никакви птици, никакъв смях. Само кабелите на електрическата инсталация, паяжини, плесен и застоял въздух. Като се потеше от притеснение, той обходи

ъглите на помещението. Едва тогава му хрумна, че преди да вземе да обикаля, е трябвало да се огледа за следи от стъпки в прахта. Сега, след като беше оставил отпечатъци от обувките си навсякъде, нямаше как да разбере дали някой е идвал тук преди него. Заслуша се да чуе пак гукането, като търсеше някакво обяснение. Когато започна да се поти твърде много, слезе от тавана и напусна къщата.

Беше объркан. Разпита отново съседите. Този път един от тях си спомни, че е видял жена му да говори с някакъв мъж. Но всички бяха сигурни, че когато се е върнала в къщата, тя е била сама. Помоли за телефон. Обади се на други приятелски семейства. После позвъни в болницата и в полицията. Никой не можеше да му помогне, никой не я беше виждал. И понеже нямаше доказателство, че с нея се е случило нещо лошо, полицаите отказаха да дойдат. „Просто ѝ дайте време — казаха му. — Тя ще се върне“.

Той благодари на съседите и се върна при къщата, която изглеждаше сива в сгъстяващия се здрач. Този път, докато я наблюдаваше, му се стори, че чува нещо точно на границата на възприятието си, по-скоро намек за звук, отколкото реален шум. Пристъпи напред. Звукът заглъхна. Но само след миг се появи отново, по-близък и по-силен. Тръгна към къщата. Весела музика, призрачна и загадъчна, която ту се появяваше, ту изчезваше, звучеше някъде наблизо и същевременно надалеч. Когато стигна до вратата, разпозна гугукането и чу съвсем ясно детски смях. Втурна се вътре, но стаите бяха тъмни и празни. Смехът беше изчезнал, пък и той се съмняваше дали някога е съществувал, освен в неговото въображение.

След това обаче го чу още много пъти. Често ходеше в къщата, за да постои и да почака да се появи отново, толкова често, че накрая се принуди да я откупи обратно. Сега живее в нея с децата си, които не помнят майка си. Понякога ги пита дали чуват смеха, но те винаги му отговарят отрицателно.

Какво стана с жена му ли? Отначало полицаите подозираха, че я е убил, но понеже не намериха тялото ѝ, се убедиха в неговата невинност. Още повече, че нямаше свидетели да са се карали, нямаше друга жена или застраховка за живот, които биха могли да му послужат като мотив за убийство. И все пак той често се питаше дали наистина е така. С тази склонност да мисли за себе си в настоящето и в миналото като за „аз“ и за „той“, може би страдаше от раздвоение на личността.

Може би я е убил, докато е бил някой друг и после е забравил какво е направил, и все пак нямаше основания да вярва в това.

Значи е била отвлечена. Но съобщение за откуп така и не се появи, а той не искаше да мисли какво би могъл да й стори похитител, който не се интересува от откуп. Затова отказа да повярва, че тя е мъртва и продължи да се надява, че един ден ще се върне. А може би жена му го беше напуснала, може би чувствата ѝ към него с течение на времето бяха охладнели и мъжът, който някой бе видял с нея, всъщност е бил неин любовник, който я е отвел към по-добър живот.

Той се надяваше и скърбеше в самотата си, и си представяше, че тя всъщност е с него и около него, че никога не е напускала къщата, а просто се е върнала.

„Къде? — питаше се той и сам си отговаряше. — Към нейната младост, към нейната невинност.“

Неговата теория е фантастична, но звучи успокоително: че в живота на всеки човек има място, с което, стига да желае, може да се слее и да се върне във времето, и че неговата съпруга сега живее заедно със смеха на едно по-добро място, в едно по-добро време. И понякога му се струва, че заедно с децата се смее и една жена, която си играе с тях или просто им се радва, и се сеща за онези стихове на Елиът. „Какво е можело да бъде. Какво е било. Думите ми се сливат с призрачния смях.“

[1] Томас Стърнс Елиът (1888-1965) — английски поет и критик, роден в САЩ — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.